Meer ruimte voor fietsers en voetgangers

Inventarisatie van fiets- en voetgangersinitiatieven

Fietsberaadnotitie - april 2021

Inhoud

1 Inleiding 1

1.1 Aanpak en leeswijzer 1

2 Projecten per onderwerp 2

2.1 Looproutes / aantrekkelijkheid 2

2.2 Herverdeling openbare ruimte / Fysieke ruimte vrijmaken voor fiets of lopen 3

2.3 Fiets- en loopstimulering / gezondheid 3

2.4 Toegankelijkheid / veiligheid 4

2.5 Ontwerpaspecten 4

2.6 Ontbrekende onderwerpen 4

3 Bijlage - Projectfiches 6

Auteurs:
Lotte Rijsman & Sjors van Duren (Royal HaskoningDHV)

1 Inleiding

Fietsers en voetgangers krijgen steeds meer aandacht en ruimte. Er is meer focus op de verdeling van de schaarse ruimte in de stad en op actieve mobiliteit. Het STO(M)P-principe is hierbij belangrijk. Dit principe houdt in dat er eerst aandacht uitgaat naar de voetganger ("Stappen"), dan naar de fietser ("Trappen"), daarna naar OV (en MaaS), en als laatste naar de auto (Private auto).

Drie organisaties (Tour de Force, Platform Ruimte voor Lopen en het CROW-Fietsberaad) houden zich bezig met verschillende initiatieven en projecten op het gebied van meer ruimte voor lopen en fietsen. Maar ook buiten deze organisaties spelen zulke initiatieven.

Tour de Force, Platform Ruimte voor Lopen en CROW-Fietsberaad willen met deze fietsberaadnotitie een inventarisatie maken van recente initiatieven en projecten op het gebied van ruimte voor fietsers en voetgangers, inclusief uitkomsten en vervolgvragen. Het doel is om de initiatieven beter inzichtelijk te maken, en mogelijk om de samenwerking tussen de verschillende organisaties op dit onderwerp te versterken.
De initiatieven en projecten komen van zowel Tour de Force, Platform Ruimte voor Lopen en CROW-Fietsberaad, als van andere organisaties (zoals gemeenten).

1.1 Aanpak en leeswijzer

Door middel van interviews, een mail met verzoek om informatie aan twintig gemeenten, en een zoekactie op internet zijn we gekomen tot een lijst met projectfiches. De lijst is nadrukkelijk niet bedoeld als compleet overzicht van de projecten in Nederland, maar biedt wel inzicht in de meeste belangrijke projecten op dit onderwerp.

De projectfiches zijn een selectie uit een grotere lijst, en bevatten de meest relevante en vernieuwende projecten die raakvlak hebben met meer ruimte voor de fietser en voetganger. In hoofdstuk 2 worden de projecten toegelicht per onderwerp. De projectfiches staan in de bijlage onderaan dit document, en zijn ook los te downloaden via de Kennisbank van CROW-Fietsberaad. In de toekomst worden mogelijk meer projectfiches toegevoegd aan de lijst.

We roepen lezers op om initiatieven en projecten van hun eigen organisatie (over meer ruimte voor de fietser en voetganger) aan te melden bij CROW-Fietsberaad via fietsberaad@crow.nl.

2 Projecten per onderwerp

In de lijst van projectfiches zijn enkele onderwerpen te vinden die vaak terugkomen bij meerdere projecten. Met betrekking tot deze onderwerpen zijn in de afgelopen drie jaar verschillende vernieuwende projecten uitgevoerd. Hieronder worden deze projecten per onderwerp genoemd.

De voornaamste projecten hebben een eigen fiche, waarin informatie over het desbetreffende project is opgenomen. Overige projecten (ook projecten die nog niet zijn uitgevoerd of gepubliceerd) hebben geen fiche, maar worden wel genoemd onder het betreffende onderwerp. Projectfiches staan in de bijlage onderaan dit document, en zijn ook los te downloaden via de Kennisbank van CROW-Fietsberaad.

2.1 Looproutes / aantrekkelijkheid

De modaliteit lopen heeft vaak de focus op 'functionele' aspecten zoals de veiligheid voor de voetganger of de toegankelijkheid voor mindervaliden. Het afgelopen jaar (in 2020) is een aantal projecten gerealiseerd die juist ingaan op de aantrekkelijkheid van looproutes. *Stad te Voet*, *Onderzoek voetgangersperspectief* en *Naar een gezonde stad te voet* gaan specifiek uit van de woonomgeving, dus ook aantrekkelijke routes in woonwijken. Allemaal nemen ze het aspect 'aantrekkelijk' mee.

Voornaamste projecten (zie fiches)			
Uitwerking eisen aan voetgangersvriendelijke infrastructuur: het aspect 'aantrekkelijkheid'	CROW	2020	Nog geen publicatie
Uitrol en doorontwikkeling *Stad te Voet*	Wandelnet	2020	Link
Onderzoek voetgangersperspectief	Gemeente Leiden	2020	Link
Naar een gezonde stad te voet	College van Rijksadviseurs	2020	Link
Overige projecten			
Looproutes naar OV-haltes	CROW	2021	Nog geen publicatie
Inzicht in acceptabele loopafstanden	CROW	2021	Nog geen publicatie
Verbeteren looproutes bij ontwikkelingen spoorzone	Gemeente Den Bosch	>2020	Geen publicatie
Olifantenpaden Breda	Gemeente Breda	>2019	Link

2.2 Herverdeling openbare ruimte / Fysieke ruimte vrijmaken voor fiets of lopen

Fietsen en lopen krijgen steeds meer aandacht, maar winnen ook steeds meer fysieke ruimte. Bij het vorige onderwerp 'Aantrekkelijkheid looproutes' kwam ruimte vrijmaken ook al naar voren. Deze twee onderwerpen hebben duidelijk een link.
Er komt in 2021 een aantal CROW-publicaties die het onderwerp herverdeling openbare ruimte verder uitdiepen.

Voornaamste projecten (zie fiches)			
Herverdeling openbare ruimte ten gunste van fietsers en voetgangers	CROW Fietsberaad	2020	Link
Ruimte voor de voetganger in Shared Space	Kenniscentrum Shared Space	2020	Link
Overige projecten			
Door met City Lounge	Gemeente Rotterdam	2016	Link
Hinder door medegebruik loopruimtes	CROW	2021	Nog geen publicatie
Mengen fietsers en voetgangers	CROW	2021	Nog geen publicatie
Uitwerking STO(M)P-principe voor aantal gebiedstypen	CROW	2021	Nog geen publicatie
Raamwerk LEV kader – september 2020	Ministerie van I&W	2020	Link
Onderzoek naar fietsers en voetgangers	Kenniscentrum Shared Space	2021	Link

2.3 Fiets- en loopstimulering / gezondheid

Er is een aantal projecten die de link leggen tussen de actieve modaliteiten en gezondheid. Door lopen en fietsen te stimuleren, zeker onder bepaalde bevolkingsgroepen, kan een bijdrage aan gezondheid en preventie van bijv. ziekten worden geleverd. Hierin komen meerdere beleidsterreinen samen.
In Rotterdam is de gemeente bijvoorbeeld bezig om de fiets- en loopcultuur in de stad op te laten komen. Het project *Space2Move* richt zich op meerdere dingen: de fysieke infrastructuur geschikter maken voor lopen en fietsen, maar tegelijkertijd mensen die weinig bewegen stimuleren om dagelijks te lopen of fietsen.

Voornaamste projecten (zie fiches)			
Meer nieuwe fietsers	Gemeente Den Haag	>2020	Geen publicatie
Space2Move: ruimte voor bewegen in de regio Arnhem-Nijmegen	Provincie Gelderland	2019-2022	Link
Overige projecten			
Rotterdamse Fietsalliantie	Gemeente Rotterdam	>2019	Link
Pilot in Overschie; voorbij lopen en fietsen als medicijn	Gemeente Rotterdam	>2021	Nog geen publicatie
Verkenning voor formuleren van looproutes	Gemeente Den Bosch	2021	Nog geen publicatie

2.4 Toegankelijkheid / veiligheid

Toegankelijkheid voor fietsers, maar met name voetgangers, speelt al langere tijd. Hier is al veel over opgenomen in richtlijnen en beleidsstukken bij verschillende gemeenten. Dit resoneert in de projecten over dit onderwerp, waar op dit moment geen concrete vernieuwende aspecten zijn.

Overige projecten			
Beloopbaarheid van wijken en buurten	Wageningen University and Research	>2021	Link
Pilotproject toegankelijkheid van stations en stationsomgevingen	Ministerie van I&W	2021	Link
Dashboard voetgangersongevallen	VeiligheidNL	2019	Link
Looproutes: kwaliteitscatalogus	CROW	2019	zie CROW Kennisbank

2.5 Ontwerpaspecten

Fiets- en voetpaden worden nog steeds doorontwikkeld, bijvoorbeeld voor nieuwe snelle fietsroutes of de kwaliteit van wandelroutes. Voor het onderwerp 'Ontwerpaspecten' is één project met name relevant omdat dit project een kijkje geeft in het fietspad van de toekomst.

Voornaamste projecten (zie fiches)			
Discussienotitie Ontwerpaanbevelingen fietspad van de toekomst	CROW	2021	Nog geen publicatie
Overige projecten			
Ontwerpwijzer voetgangersvoorzieningen	CROW	2022	Nog geen publicatie
Lopen loont	CROW	2014	zie CROW Kennisbank

2.6 Ontbrekende onderwerpen

Er is een aantal onderwerpen waar weinig tot geen projecten over te vinden zijn. Toekomstige projecten zouden deze ontbrekende onderwerpen kunnen opnemen. De ontbrekende onderwerpen worden hieronder toegelicht.

Luchtkwaliteit – Lopen is een milieuvriendelijke manier van verplaatsen en kan daarom bijdragen aan de verbetering van de luchtkwaliteit. Dit heeft ook gezondheidsbaten. Andere gezondheidsaspecten, zoals beweging, komen wel aan bod in de projecten. Overigens is een verwant onderwerp aan luchtkwaliteit het vermijden van uitstoot.
Vervoersarmoede – Onder sommige bevolkingsgroepen en in sommige wijken speelt vervoersarmoede een rol. Mensen kunnen beperkt andere plekken dan hun eigen huis of wijk bezoeken, en lopen daardoor het gevaar niet mee te kunnen doen in de maatschappij. Lopen is het meest fundamentele vervoersmiddel en is bovendien voor een groot deel van de mensen beschikbaar. Wanneer meer bestemmingen lopend te bereiken zijn, draagt dit bij aan het verminderen van vervoersarmoede.
De 15-minuten-stad – Dit concept gaat uit van de bereikbaarheid van voorzieningen binnen 15 minuten lopen (of fietsen) van huis de belangrijkste voorzieningen kunnen bereiken. 'Walkable streets' of een hoge kwaliteit

van de leefomgeving kunnen vervolgens ook zorgen voor levensvatbaarheid van (kleinschalige) wijkvoorzieningen. Daarom heeft de 15-minuten-stad ook een relatie met vervoersarmoede.
Sociale cohesie – Wanneer mensen vaker over straat lopen komen ze vaker in aanraking met andere mensen tegenkomen op straat. Dit kan zorgen voor meer vertrouwen binnen de maatschappij. Ook kan dit de sociale cohesie in een buurt versterken.
Recreatie landelijk gebied – De meeste projecten in de lijst gaan over stedelijk gebied. Lopen in het landelijk gebied, bijvoorbeeld als vorm van recreatie, ontbreekt in de lijst. Dit kan de sociale cohesie en ontmoetingszin in kleine kernen versterken.

3 Bijlage - Projectfiches

Titel	**Uitwerking eisen aan voetgangers-vriendelijke infrastructuur: het aspect 'aantrekkelijkheid'**		
Raadplegen via	Nog niet gepubliceerd	Status	Concept afgerond
Organisatie	ThuisraadRO / CROW	Jaar	2021
Contactpersoon	Emile Oostenbrink	Type project	CROW-publicatie
Onderwerp	Aantrekkelijkheid, looproutes		
Aanleiding	Investeren in de voetganger is zinvol. De afgelopen jaren is men zich ervan bewust geworden dat lopen vervlochten is met alle kanten van de samenleving. Het is niet alleen de 'first and last mile' van alle andere vervoerswijzen, het is ook als een op zichzelf staande vervoerswijze van belang.		
Inhoud	In de rapportage is uitgelegd wanneer voetgangers-infrastructuur aantrekkelijk is. Vervolgens wordt ingegaan op de ruimtelijke karakteristieken voor een aantrekkelijke voetgangersinfrastructuur. Als laatste wordt een uitwerking gegeven van de ruimtelijke karakteristieken in inrichtingsaspecten.		
Uitkomsten	De belangrijkste ruimtelijke karakteristieken in inrichtingsaspecten: • Op en aan de route liggen voldoende prettige plekken en activiteiten. • De route biedt voldoende afwisseling en verrassing. • Onze zintuigen worden op de route geprikkeld. • De route is goed onderhouden • Op de route voelen we ons sociaal veilig. • Het voetgangersnetwerk biedt alternatieve routes		
Vernieuwende aspecten	• De beleving van de voetgangersruimte verdient onze aandacht. • Geef ook aandacht aan de routes in de woonomgeving. • Persoonlijke factoren bepalen ook de beleving van de ruimte.		
Vervolgvragen	nvt		

Titel	**LeidenPanel 2020 - Voetgangersbeleid**		
Raadplegen via	Deze link	Status	Afgerond
Organisatie	Gemeente Leiden	Jaar	2020
Contactpersoon	Joep van Drunen	Type project	CROW-publicatie
Onderwerp	Aantrekkelijkheid / looproutes		
Aanleiding	Ontwikkeling van een voetgangersbeleid		
Inhoud	is er tussen 27 oktober en 10 november 2020 een vragenlijst afgenomen onder de leden van het LeidenPanel. Hieraan hebben 321 inwoners deelgenomen. Dit is een respons van 64% van het panel.		
Uitkomsten	De top 3 van belangrijkste punten die mensen belangrijk vinden als ze door de binnenstad of het stationsgebied lopen bestaat uit: • een schone omgeving (65%) • een aangenaam straatbeeld (49%) • en verkeersveiligheid (47%). De top 3 van dingen die mensen belangrijk vinden voor hun wijk en die verbeterd kunnen worden bestaat uit: • Een schone(re) omgeving • (meer) bomen • (betere) verkeersveiligheid		
Vernieuwende aspecten	Aan inwoners zelf vragen wat zij belangrijk vinden als voetganger.		
Vervolgvragen	Het voetgangersbeleid van de gemeente Leiden, dat in 2021 wordt gepubliceerd.		

Titel	**Uitrol en doorontwikkeling Stad te Voet**		
Raadplegen via	Deze link	Status	Lopend
Organisatie	Wandelnet	Jaar	2020
Contactpersoon	nvt	Type project	Praktijk
Onderwerp	Aantrekkelijkheid, looproutes		
Aanleiding	Het principe dat iedereen vlakbij huis veilig en aantrekkelijk moet kunnen wandelen.		
Inhoud	Stad-te-Voet is een bijzonder wandelroute-concept dat inspeelt op de behoefte van mensen om dicht bij huis te kunnen wandelen. Wandellijnen verbinden letterlijk de binnenstad met het buitengebied. Vrijwel alle steden zijn geschikt; overal willen mensen wandelen vanaf hun voordeur. Gezocht wordt naar wandellijnen vanuit logische punten in het centrum van een stad of (groot) dorp naar het buitengebied en omgekeerd, via de meest aantrekkelijke routes door woonwijken. Bij de analyse en ontwikkeling van de wandellijnen wordt zoveel mogelijk samengewerkt met lokale organisaties en buurtbewoners. En er wordt nagegaan hoe barrières zoals grote wegen, spoorlijnen, waterwegen en onaantrekkelijke (bedrijven)terreinen kunnen worden geslecht. Samen vormen de wandellijnen een gemarkeerd en breed gedragen routenetwerk dat de kern en ommeland met elkaar verbindt.		
Uitkomsten	Stad te Voet is al gerealiseerd op 3 plekken: Apeldoorn, Lingezegen en Utrecht.		
Vernieuwende aspecten	Denken vanuit voetgangers in de woonwijken		
Vervolgvragen	Dit project is erop gericht om de komende jaren samen met partners in meer steden en dorpen het concept uit te rollen. Eerste stap is de 'werving' van meer steden/dorpen.		

Titel	**Naar een gezonde stad te voet**		
Raadplegen via	Deze link	Status	Afgerond
Organisatie	College van Rijksadviseurs	Jaar	2020
Contactpersoon	Nvt	Type project	Onderzoek
Onderwerp	Aantrekkelijkheid, looproutes		
Aanleiding	Kiezen voor lopen heeft alleen maar voordelen. Voor de stad, voor de samenleving én voor de wandelaar zelf. Toch wordt de voetganger nogal eens vergeten bij de inrichting van de openbare ruimte.		
Inhoud	Uit onderzoek in opdracht van het College van Rijksadviseurs blijkt dat lopen in stedelijke gebieden aan populariteit kan winnen door de kwaliteit van een wandeling te vergroten. De publicatie 'Naar een gezonde stad te voet' laat zien wat meer ruimte voor lopen kan opleveren voor vier heel verschillende stadswijken. Dit wordt gedaan vanuit de gedachte van psychologie en goed ontwerp van de openbare ruimte.		
Uitkomsten	• Drie criteria zijn bepalend om mensen te verleiden te kiezen voor lopen: beleving van nabijheid, beleving van comfort en beleving van verrijking. • Concrete inrichtingsaanbevelingen aan de hand van vier cases, elk in een ander type wijk die veel voorkomt in Nederland.		
Vernieuwende aspecten	• De inrichting van de openbare ruimte met het doel om meer ruimte voor lopen te bieden, wordt o.a. vanuit het psychologische aspect "stapsgewijs wennen" benaderd. • Concrete ontwerpen worden aangedragen.		
Vervolgvragen	Nvt		

Titel	**Herverdeling openbare ruimte ten gunste van fietsers en voetgangers**		
Raadplegen via	Deze link	Status	Afgerond
Organisatie	CROW Fietsberaad	Jaar	2020
Contactpersoon	Mark van Gurp	Type project	CROW publicatie
Onderwerp	Herverdeling openbare ruimte - fietser en voetganger		
Aanleiding	Om steeds populairder wordende dorps- en stadscentra duurzaam, veilig, bereikbaar én leefbaar te maken of te houden, wordt op veel plekken gewerkt aan het omvormen van ruimte voor auto's naar ruimte voor actieve vervoerswijzen als lopen en fietsen. Daarnaast wordt ook gekeken naar het creëren van meer verblijfsruimte en klimaatadaptieve ruimte.		
Inhoud	In deze notitie zijn 11 projecten uitgewerkt. Er is een mix aan projecten onderzocht in dorpen, stadswijken en stadscentra: projecten waar fietsen, lopen, verblijven of alle drie centraal stonden: en cases waarin de complexiteit zat in het ontwerp of juist in het proces. Voor ieder project zijn de kernmerken van de herinrichting inzichtelijk gemaakt. Vervolgens zijn de belangrijkste lessen uit deze projecten geformuleerd.		
Uitkomsten	Aan de hand van de onderzochte projecten zijn de belangrijkste lessen geformuleerd. De lessen zijn: Combineer verschillende doelen - Werk vanuit een programma - Durf te experimenteren - Zoek ontwerpers met sociale vaardigheden - Neem participatie zeer serieus - Wees niet bang voor meningsverschillen - Doe een ex- post evaluatie. Bij de start van een nieuw project zijn deze geleerde lessen handig om in acht te nemen.		
Vernieuwende aspecten	Focus op het ontwerpproces. Heel praktisch toepasbare lessen.		
Vervolgvragen	CROW zoekt nog meer cases, ook in het buitenland, om nog meer lessen te kunnen leren, en de opgedane lessen te toetsen en aan te vullen. Deze worden dan verder uitgewerkt. In 2021 heeft CROW budget om hier mee aan de slag te gaan.		

Titel	**Ruimte voor de voetganger in Shared Space**		
Raadplegen via	Deze link	Status	Afgerond
Organisatie	Kenniscentrum Shared Space	Jaar	2020
Contactpersoon	Nvt	Type project	Onderzoek, gepresenteerd op Nationaal Voetgangerscongres (8 okt. 2020)
Onderwerp	Ruimte voor de voetganger in Shared Space		
Aanleiding	In de afgelopen 10 jaar zien we in Nederland het aantal Shared Space gebieden flink toenemen. Specifiek onderzoek naar de voetganger in het algemeen was er nog niet. Hierdoor is er nog weinig bekend over de positie van de voetganger in Shared Space gebieden.		
Inhoud	Tijdens het onderzoek zijn vijf drukke locaties in Noord-Nederland onder de loep genomen. Al deze locaties zijn in de afgelopen jaren volgens het Shared Space principe heringericht. Tijdens het onderzoek zijn van elke locatie diverse functie- en inrichtingskenmerken in beeld gebracht. Vervolgens zijn schouwen uitgevoerd en zijn interviews gehouden met experts op het gebied van stedenbouw en verkeerspsychologie én met een aantal vrijwilligers van Wandelnet. Hierbij is per onderzoekslocatie de positie van de voetganger beoordeeld aan de hand van diverse criteria op het gebied van oversteekbaarheid, toegankelijkheid, aantrekkelijkheid en verkeersveiligheid. Tijdens het onderzoek is onderscheid gemaakt tussen voetgangers met een doelgerichte verplaatsingen tussen een herkomst en een bestemming én voetgangers die verblijven in de openbare ruimte.		
Uitkomsten	Het gaat om de volgende aanbevelingen: • zorg voor een goede balans tussen intensiteiten en het aantal mogelijke richtingen van de verschillende verkeersdeelnemers; • ontwerp voldoende voorzieningen die de ruimte aantrekkelijk maken als verblijfsgebied (groenvoorzieningen, zitmogelijkheden); • stimuleer straatgerichte bebouwingsplinten zodat er een (zicht)relatie ontstaat tussen de openbare ruimte en de omliggende bebouwing; • ontwerp herkenbare oversteekpunten waarbij voetgangers eventueel in twee etappes drukke fietsers- en autoverkeersstromen over kunnen steken; • stuur verschillende weggebruikers op een natuurlijke wijze door middel van inrichtingselementen in de openbare ruimte (boom- en plantvakken, zitranden, straatmeubilair, ed.); • creëer op drukke locaties een “comfortzone” langs bebouwingsplinten voor de voetganger waar voetgangers visueel of fysiek gescheiden worden van het overige verkeer; • ontwerp een overgang of inleiding naar het Shared Space gebied, zodat deze gebieden herkenbaar zijn en de rijsnelheden al voor het gebied beperkt worden.		
Vernieuwende aspecten	De voetganger in het algemeen als uitgangspunt nemen voor Shared Space, niet mindervaliden.		
Vervolgvragen	Nvt		

Titel	**Meer nieuwe fietsers**		
Raadplegen via	Nvt	Status	Lopend
Organisatie	Gemeente Den Haag	Jaar	>2020
Contactpersoon	Rinse Gorter	Type project	Praktijk
Onderwerp	Fietsstimulering		
Aanleiding	Onderdeel van de visie Ruim Baan voor de Fiets		
Inhoud	'Meer Nieuwe Fietsers' richt zich op wijken met een relatief laag fietsgebruik. Het idee is om samen met bestaande initiatieven in een wijk een fysieke ontmoetingsplek te realiseren waar alles rondom het thema fiets samenkomt. Dit zijn Den Haag Fietst! Servicepunten waar verschillende opties zijn: fietslessen, fietsreparatie, informatie over leuke fietsroutes, een fietscafé, (fiets)opleiding, fietsrondleidingen, etc		
Uitkomsten	Nvt		
Vernieuwende aspecten	Specifieke doelgroepen die nu weinig fietsen, stimuleren.		
Vervolgvragen	Nvt		

Titel	**Space2Move:** **ruimte voor bewegen in de regio Arnhem-Nijmegen, fase 2**		
Raadplegen via	Deze link	Status	Lopend
Organisatie	Provincie Gelderland	Jaar	2019-2022
Contactpersoon	Nvt	Type project	Onderzoek
Onderwerp	Loopstimulering / gezondheid		
Aanleiding	Nederlandse volwassenen zitten gemiddeld negen uur per dag en zijn hiermee Europees kampioen zitten. Dat is nog eens een titel. Dit brengt substantiële gezondheidsrisico's met zich mee. Vele initiatieven om deze levenswijze aan te pakken blijken onvoldoende effect te hebben. Daarom vond Provincie Gelderland het tijd voor een andere strategie.		
Inhoud	Dit project heeft als doel om mogelijkheden voor actieve mobiliteit, dus lopen en fietsen, te vergroten in onze leefomgeving. Daarnaast ook om mensen die weinig bewegen te verleiden meer te gaan lopen en fietsen als vast onderdeel in hun dagelijks leven. Het pilotgebied voor dit project is de regio Arnhem-Nijmegen. In eerste instantie is het uitgangspunt wijken, daaropvolgend op schaalniveau stad en daarna regio. Er worden maatregelen genomen in het fysieke domein en gekeken hoe deze aanzetten tot meer- en actiever bewegen en in welke manier dit leidt tot positieve gezondheidseffecten. Het onderzoek stimuleert mensen die weinig bewegen om 10 tot 20 minuten te lopen en/of fietsen per dag. Het onderzoek bestaat uit een onderzoeksproject, experimenteren via pilot projecten en het ontwikkelen van nieuwe publiek-private samenwerkingen. De onderzoeken moeten leiden tot suggesties voor locatie-specifieke interventies in de bebouwde omgeving zowel als algemene ontwerprichtlijnen.		
Uitkomsten	Nog niet bekend.		
Vernieuwende aspecten	Het combineren van ontwerpaspecten met stimulering.		
Vervolgvragen	Het onderzoek is nog niet afgerond.		

Titel	**Discussienotitie Ontwerpaanbevelingen fietspad van de toekomst**		
Raadplegen via	Nog niet gepubliceerd	Status	Publicatie bijna gereed
Organisatie	CROW	Jaar	2021
Contactpersoon	Mark van Gurp	Type project	CROW publicatie
Onderwerp	Ontwerp fietspaden		
Aanleiding	Allerlei ontwikkelingen zijn voor CROW- fietsberaad aanleiding om aanbevelingen voor het ontwerp van fietspaden kritisch tegen het licht te houden. Het wordt steeds drukker op het fietspad en er komen ook meer verschillende typen gebruikers en voertuigen. Dat leidt tot grotere snelheidsverschillen en een toename van het aantal conflicten en ongevallen op het fietspad. Een nieuwe blik op het fietspad is nodig om voorbereid te zijn om de snel veranderende situatie.		
Inhoud	Het document is een discussienotitie en is bedoeld om het gesprek aan te gaan. Het gaat in op ontwerpaanbevelingen voor het fietspad van de toekomst, gebaseerd op de bestaande richtlijnen. In het document zijn tien ontwerpelementen opgenomen waaruit een fietspad is opgebouwd. Bij ieder ontwerpelement wordt het belang omschreven en wordt een aanbeveling gedaan voor het fietspad van de toekomst. Daarbij wordt aangegeven waar nader onderzoek naar nodig is.		
Uitkomsten	Ontwerpelementen met aanbevelingen voor het fietspad van de toekomst. Het document onderscheidt de volgende ontwerpelementen: - Fietspadbreedte - Profielindeling / markering - Randen van het fietspad - De berm - Verharding - Bebording, symbolen en bewegwijzering - Voetgangersvoorzieningen - Verlichting - Boogstralen en hellingen - Palen en snelheidsremmers		
Vernieuwende aspecten	Gaat in op ontwerpaspecten voor het fietspad van de toekomst en heeft tot doel om richtlijnen het stempel ‘toekomstbestendig’ mee te geven.		
Vervolgvragen	Bij een aantal ontwerpelementen is aangegeven waar nader onderzoek nodig is. Het is een dynamisch document dat in 2021 wordt uitgebracht en wordt aangescherpt.		

Titel	**City Deal 'ruimte voor lopen'**		
Raadplegen via	Deze link	Status	Lopend
Organisatie	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	Jaar	2021
Contactpersoon	Nvt	Type project	Samenwerkingsverband
Onderwerp	Nvt		
Aanleiding	Kerndoel: Met experimenten innovatie op stedelijk loopbeleid versterken, versnellen en verspreiden.		
Inhoud	Werklijn 1) De ideale voetgangersstad: inrichtingsprincipes, routestructuren en hoe maak je ruimte voor lopen - In deze werklijn wordt geëxperimenteerd met de stad van de toekomst. Bij de inrichting van de fysieke leefomgeving moet de voetganger een volwaardige plek krijgen in het ontwerp- en afwegingsproces. Dit betekent ook meer inzicht in de kwantitatieve opgave van voetgangers in de stad. Werklijn 2) Samen oplopen: organiseren van integraliteit - In deze werklijn worden ervaringen uitgewisseld en geëxperimenteerd met verschillende manieren van integraal werken. Lopen is in potentie een succesvol samenbindend middel. Toch is het zoeken naar manieren om het concreet vorm te geven. Hiervoor is er binnen overheidsinstanties interne draagkracht nodig. Ook het betrekken van de doelgroep, de lopers, bij het beleid hoort hierbij. Werklijn 3) Verleiden om te lopen - Lopen stimuleren: het gebeurt en kan nu al. In deze werklijn wordt gezocht naar interventies die slagen om mensen daadwerkelijk meer te laten lopen, die ook op andere plekken kunnen worden ingezet. Waar in werklijn 1 de focus ligt op ontwerp, inrichting en infrastructuur, gaat werklijn 3 over het daadwerkelijk stimuleren van (groepen) mensen om meer te lopen. Binnen deze werklijn gaan steden en organisaties van elkaars goede voorbeelden en initiatieven leren. Maar ook wordt er geëxperimenteerd met nieuwe initiatieven, waaruit vervolgens lessen getrokken worden.		
Uitkomsten	Nvt		
Vernieuwende aspecten	In werklijn 1) komt meer aandacht voor de voetganger als modaliteit. Daar is nu nog weinig (kennis) over beschikbaar.		
Vervolgvragen	Het project is gestart op 14 december 2020. Dit samenwerkingsverband gaat de komende 4 jaar verder.		